

اوتانچاق پان ايرانيسم (نئو پان ايرانيسم)

ويا

هر "آذربايجانلي آيدين"، "آذربايجان آيديني" دئييلدير

مئهران باهارلي

سؤزوموز

ليبرال پان ايرانيسم و گيزلي گونجه سي (آجننداسي)

فارس پان ايرانيستلر كيمي، تورك و آذربايجان پان ايرانيستلريني ده ايكي "كيلاسيك (كؤكله شيك) پان ايرانيست" و "ليبرال (اؤزدن) پان ايرانيست" باشليغي آلتيندا اينجه له مك مومكوندور. كيلاسيك و يا آشيري پان ايرانيستلر، گنه لده اؤز لريني آچيقا پان ايرانيست آدلانديران، گينه ده گنه لده آشيري فارس ناسيوناليسميني منيمسه ميش شخص، توپار (قوروه) و آخيملاردير. بونلارين سؤيله ملري بليرگين آريا عيرقچيليغي ايحه ريكلي اولوب، شيددتلي عرب و تورك ياغيليغي (دوشمنليبي) ايله يوكلودور. آشيري پان ايرانيستلرين ايران `ي، بوگونكو ايران اراضي سي ايله قونشو و بؤلگه دؤولت لردن بير نچه سينين تورپاقلاريني ايچينه آير، دولاييسي ايله ديش ياييلماچيليغي اولان سالديرقان بير دوشونگه (ايدئولوژي)دير. كيلاسيك پان ايرانيستلر ايران ايچينده ياشايان ميللتلرين دوغرودان و دؤولت الي ايله و گره كديينده گوجه باش ووراراق فارسلاشديريلماسيني ايسته مكده ديرلر.

ليبرال (اؤزدن) پان ايرانيستلر ايسه، اؤز لريني پان ايرانيست آدلانديرمايان حتتا بئله آدلانديريلمالارينا قيزان، يوموشاق آنتي عرب و آنتي تورك دويقولار داشيسالار دا آچيق آريا عيرقچيسي اولمايان، حتتا آشيري فارس ناسيوناليسي سايلمايان؛ آنچاق كيلاسيك پان ايرانيسمين تمل ايلكه و گوروشلريني منيمسه ميش شخص، قوروه و توپارلاردير. ليبرال پان ايرانيستلرين ايران `ي بوگونكو ايران اراضي سي نه محدوددور. اونلار بو اراضيده ياشايان بوتون اينسانلارين تك بير ميللي كيمييه (هويت ملي ايراني) صاحب و تك بير ميللت (ملت ايران) اولدوقلارينا اينانيرلار (بونلارين پان ايرانيست آدلانديريلمالارينين اساس ندي ده بودور). ليبرال پان ايرانيستلر، ايراندا ميللتلر و ميللي بؤلگه لرين وارليغينا اينانميرلار. اونلارين اؤنه رديكلري سياستلرين سونوجو، اوزون وعده ده ايراندا ياشايان ميللتلرين دولايي يوللاردان و گوجه باش وورمادان فارسلاشديريلماسيدير. ليبرال (اؤزدن) پان ايرانيسمين باشقا آدلاريندان "يئي پان ايرانيسم" (نئو پان ايرانيسم)، "اوتانچاق (خجالتي) پان ايرانيسم"، "گيزلين پان ايرانيسم"، "يونگول (لايت) پان ايرانيسم"، "يوموشاق (ملايم) پان ايرانيسم"، "ايليمي (ميانه رو) پان ايرانيسم"، "ياشماقلي (نقابدار) پان ايرانيسم"دير. ليبرال پان ايرانيستلر، يوردامدا (تاكتيكده) آشيري پان ايرانيستلردن فرقله نسه لر ده، كيلاسيك پان ايرانيستلر كيمي ايرانچي و ايران اؤزه كلي (مركزلي) اولوب، بير چوخ تمل قونودا آشيري اولانلارلا اورتاق ايلكه (پيرنيسيپ) و ترمينولوژي-كودلارا (ايرانزمين، هويت ملي ايراني، ايرانيت، ملت ايران، خليج فارس، دولت-ملت،

تمامیت ارضی، تجزیہ طلبی، کورش، فارسی مشترک، شہروند، اقوام ایرانی، ....) صاحبیدرلر. بو ایسه اونلارین اؤزو و گئرحه بیدیر.

تورک و آذربایجانلیلار آراسیندا وار اولان کیلاسیک پان ایرانیستلری تانیماق چتین بیر ایش دئییلدیر. نئجه کی هامی، پئیماں پاکمئهر`ین "تبریز نیوز" و و یئنی اورتایا آتیلان "جنیش آذربایجان برای یکپارچگی و دمکراسی ایران"ین، کیلاسیک فارس پان ایرانیستلرین آذربایجانلی وئرسیونو اولدوقلارینی آنیندا باشدا دوشدو. آنجاق دوروم سون دؤنه مده اولدوقجا چالیشفانلاشان (آکتیوله شه ن) لیئرال پان ایرانیستلر اوچون بیر آز فرقلیدیر. لیئرال پان ایرانیستلر بیر سیرا یئنیجیل (مودئرن) و ائل ارکیل (دئموکراتیک) سؤیله ملره صاحب اولدوقلاریندان دولای، اوزون سوره اؤز ایچ اوزلرینی (ماهییتلرینی)، اؤزه للیکله پان ایرانیسم حاققیندا آزیلگیلی و یا دئنه ییمسیز (تجروبه سیز) اولان شخصلردن گیزله ده بیله رلر.

لیئرال پان ایرانیستلر یؤنه تگیل (سییاسی) اولراق فارس - باشدانباشاچی (سراسری) آخیم اولان "اتحاد جمهورخواهان" چیزگیسینده دیرلر. اونلار "فردی اینسان حاقلاری" و "ایران وطنداشلیغی" (شہروندی) پیرنسیپلری اساسیندا و اوستانلار تملینده "عدم-ی تمرکز (عدم تمرکز)", "اینسانلارین اؤز دیلرینی اؤیره نه بیلمه" کیمی بیر سیرا دئموکراتیک آچیلیملاری ساوونورلار (مودافیعه اندیرلر). بو اونلارین ایله ریجی و اولوملو یؤنودور. آنجاق لیئرال پان ایرانیستلرین فرد و اوستان اساسیندا گورونوشده (ظاهیرن) دئموکراتیک حاقلاری اؤنه سورمه لرینین آرخاسیندا گیزلی بیر نئجه گونجه سی (آجئنداسی) واردیر. بو گونجه لرین بیر نئجه سی بئله دیر:

الف: "فرد-شہروند" قاورامی ایله تورک خالفینین "میللت"له شمه، "اوستان" قاورامی ایله ده گونئی آذربایجانین "اؤلکه-وطن"له شمه سوره جینین اؤنونو تیخاماق؛ "تورک میللتی" و "آذربایجان وطنی" قاوراملارینین اولوشماسینی اؤنله مک؛

ب: پان ایرانیسم و ایرانچیلیقدان اینسانی و دئموکراتیک بیر گورونتو (ایماژ) یاراداراق، آذربایجان میلی دئموکراتیک حرکتی جرگه لرینده کی (صفرینده کی) یئنه ریجی بیلگی و دئنه بیم صاحبی اولمایان، سورونلو کیشیلیکلی شخصلری اؤز لرینه دوغرو چکمک، حرکتده ایکی تیره لیک سالماق، اونو ایچه ریدن بؤلومک؛

پ: آذربایجانلی اولان لیئرال پان ایرانیستلری آذربایجان میلی حرکتی آیدینلاری و لیدئرلری آراسینا سوخماق، اونلارین آراجیلیغی ایله حرکت اوزره رینده ائتگی ساغلاماق، اونو یؤنله ندیرمه گوجونو اده ائتمک، اوزون وعده ده حرکتینین یؤنه تیمینی (مودیرییتی) اله گئچیرمک؛

ت: ان سوندا، یالیز تورکلوک و آذربایجانچیلیق تمللری اوزره رینده دیکه لمیش و بوتونوله ایرانین فارس- سراسری و ایرانچی سیاسی آنلایش و یؤنه تیمیندن (مودیرییتیندن) باغلیسیز (موسقیل) اولان یئنی آذربایجان میلی دئموکراتیک حرکتینی، مشروطه حرکتی کیمی، آذربایجانلی و تورک آنجاق ایرانچی اولان آیدین و لیدئرلرین باشچیلیغیندا تکرار فارس-سراسری-ایرانچی و ایران اؤزه کلی، آذربایجان و تورکلره فارشی بیر جریان چئویرمک.

لیئرال پان ایرانیستلرین تمل ایلکه و گوروشلری

لیئرال پان ایرانیستلرله کیلاسیک پان ایرانیستلرین اینانیدقلاری اورتاق ایلکه لردن (پیرنسیپلردن) آشاغیداکیلاری سایابیله ریک. (بونلار مرتضی نگاهي`نین یازیلاریندان آلمیشدیر):

"میللت، دؤولت اساسیندا تانیملانار.

ایران تڭ میللتی بیر اؤلکه دیر، بو میللتین آدی ایران میللتیدیر
بوتون ایرانلیلارین تڭ بیر میلی کیملیی واریر، او دا "ایرانیت" و یا "هویت ملی ایرانی" دیر
ایراندا تورک و یا آذربایجان میللتی آدیندا بیر میللت یوخدور.
آذربایجانین، ایرانلیقدان باشقا هر هانسی بیر میلی کیملیی یوخدور
ایراندا میللتلر یوخ، قووملار واریر.
ایران قووملارینین اؤز لرینه خاص میلی منافعی و میلی حاقلاری یوخدور.
قووملارین اؤز گله جه بینی بلیرله مه حاققی (حق تعین سرنوشت) اولایلمه ز
ایران دؤولتی و اونون ینریتدییی سیاستلر حاققیندا ایستعمار، راسیسم، ایشغال و ..... کیمی قاوراملار ایشله دیله
بیلمه ز.

ایستیقلال تکجه ایشغال و ایستعمار آلتیندا ایکن آنلاملیدیر.
ایراندان آیریلماق ایسته یه نلر، ایستیقلال طلب دئییل، تجزیه طلبدیرلر.
ایراندا قووملارین جیددی بیر سورونلاری یوخدور.
قووملارین تڭ مساله سی فرهنگ-دیل مساله سیدیر و بونون دا سیاسی-ایقتیصادی ایچه رییی یوخدور.
بوگون آذربایجاندا اولان حرکت، تکجه دیل-فرهنگی بیر حرکتدیر
قووملارین دیل مسله سی محللی دیلترین مدرسه لرده اؤیره نیلمه سیندن عیبارتدیر،
ایراندا محللی دیلدرده تحصیل آلاماق و بو دیلترین رسمی و دؤولت دیلی ائدیلمه سی سؤز قونوسو دئییلدیر.
فارسجا ایران ین موشرتک-اورتاق (و نه رابیط-آراجی) دیلیدیر و بنله جه ده قالمالیدیر، حتتا منطقه نین اورتاق دیلینه
چنوریلمه لیدیر.

ایران تورکلری فارسجانی قورومالیدیرلار (پاس داشتن)
ایراندا میلی بؤلگه لر دئییه بیر شئی یوخدور
آذربایجان تکجه شرقی و غربی آذربایجان اوستانلاریندان اولوشور.
ایران ین قوزئی باتیسیندا تورکلر مسکون اولان اؤته کی اوستانلار اؤرنه بین همدان، قزوین و مرکزی اوستانی
آذربایجانا داخل دئییلدیرلر
ایرانین گونئیینده، قوزئی دوغوسوندا و باشقا بؤلگه لرینده یاشایان تورکلر، ایران بیره ر آیری قوومدورلار.
آذربایجان جومهوریتی اهالیسی ایله ایران آذربایجانیندا یاشایانلار ایکی آیری میللتدیرلر
آذربایجان جومهوریسی ایله تورکیه و اورالاردا یاشایان خالق و سورونلاری، ایراندا یاشان تورکلری ایلگیله ندیرمه ز.
ایراندا تورک تاریخی، تورک دؤولتلری تاریخیندن دانیشماق اولماز.
تورک تاریخی، تورک موسیقیسی، تورک فلسفه سی کیمی قاوراملار، ایران میللتینی بؤله ن و آیریشدیران قوندارما
قاوراملاردیر.

ریضاخان ایران ین مودرنیته یه داشییان کیمسه، و آتاتورک سوییه سینده بؤیوک بیر دؤولت خادیمیدیر.
پیشه وری خایین، ان آزیندان بیر سووینت اوینجاغی ایدی.
آذربایجان ین اصیل دیلی ایرانی بیر دیل اولان آزرجه دیر.
تورک-عرب الیفباسی، فارس الیفباسیدیر.

ایراندا تورکلرین اکثریت اولدوغونو سؤیله مک حتتا اولارین ساییلاری و داغیلیملارینی تارتیشماق، تفرقه سالماقدیر
"....."

ايراندا توركجه ياراتما، تورك ميللتيني ياراتما و ياشاتما دئمكدير

فارس ديلينين تورك خالقي و مدنيتينين يوخ ائدلمه سي و ايران دؤولتيني سؤمورگه چي (ايستعمارچي) و راسيست سياستلرينده مركزي يئري واردير. ايران دؤولتيني فارسچاني ايرانلارلارين تئك يازي، گوركول (ادبي)، بيلمسه ل (عئلمي)، ايله تيشيم و اورنات (جانيشين) ديل حالينا گتيرمه يه چاليشماسي دا بيلينه ن باشقا بير گئچه كدير. بو سياستلر و تورك - آذربايجانلي آيدين و سئچگينلرينين سون يوز ايلده ايچينده بولوندوقلاري آيمازليق (غفلت) و آلديرمازليق (لافتيدليك) سونوجوندا، گونوموز ايرانيندا تورك ديلي نه تئك اكينچ (كولتور)، بيلم (عئلم)، توپلوم (ايجتيماع)، مئديا، يۇنه تگي (سياست)، توزه (حقوق) و ايقتيصاد ديلي اولما اوزه لييني ايتيرميشدير، بلكه بودون (خالق) آراسيندا دا تركجه (سورعتله) يوزلاشما (فاسيد اولما)، اونوتولما و يوخ اولمايا اوز توتوموشدور. بيرمينجي يوز ايلده ايراندا تورك ديلينين يوخ اولمايا اوز توتماسي ايله، بو اولكه ده تورك ديللي قورويلارين اولوسلاشما (ميلتله شمه) سوره چي ده دوراقساميش، داها سونرا بوتونويله دورموش و ان سوندا تورك ديللي قورويلار يوخ اولما سوره چينه گيرميشديرلر.

بيزيم بوگون ايچيميزده بولوندوغوموز قوشوللار، بيرمينجي يوز ايلده فيرانسيز حاكيمييتي آلتيندا ايكن الجزايرده عربجه يازيب و ياراداراق سؤمورگه ياشامييندان قورتولما ساواشيمي وئر ن عرب خالقي و آيدينلارينين قوشوللارينا بنزه بير. بيزيم دوروم حتتا اولنلاردان داها چوخ، دونيا اوزه رينه سبه له نميش جوووت (يهودي) خالقينين اون دوققوزونجو يوز ايلده عيبرجه اطرافيندا ميلتله شمه سينه بنزه رليك گؤسته رير. جوووت (يهود) آيدينلاري اون دوققوزونجو و بيرمينجي يوز ايللرده، تاريخدن و يئر اوزوندن سيلينمه مه لرينين تئك يولونون بوته م (دين) اساسلي اولوشموش موسوي-كليمي قوومو آنلايشيني بيراخاراق عيبري ديلي تملينده مودئرن بير ميللت ياراتمالاري اولدوغونو فرق ائتميشديرلر. اولنار بو قونونو انينه- بويونا و درينله مه سينه تارتيشمايا آچميش و چيخارديقلاري سونوجلارين گره كلريني ده قيسسا سوره ده يئرینه گتيره ره ك، صيفيردن يئني بير ديل، يئني بير ميللت و يئني بير دؤولت ياراتماني ياشارايلميشديرلر. بوگون ايران توركونون ده ميلتله شمه و فارس سؤمورگه چيليني، يوخ ائدلمه و سيلمله نمه يه (حذف ائدلمه يه) قارشى صاحب اولدوغو ان اؤنه ملي ياراق (سلاح)، توركجه يازيب ياراتماسيدير. ايشته بونون اوچوندور كي ايراندا توركجه يازما و ياراتمايا آشيرى پان ايرانيستلر آچيقجا قارشى چيخير و ليئرال پان ايرانيستلر ده سسسيزجه ديره نيرلر، چونكو ايران و گونئي آذربايجاندا توركجه يازيب ياراتما، بورادا تورك ميللتيني ياراتما و ياشاتما دئمكدير.

گيزلي پان ايرانيستلري تانيمانين كسديرمه يولو: كؤنولو فارسجا يازماق

توركجه يازيب ياراتمانين گره كدييندن دانيشاندا، آماج آذربايجانلي و تورك آيدينلاري، قلم صاحيبلري، بيلم آداملاري، بازار و قوشارلارين اؤز اينتلئكت ياپيتلاري، گوركول (ادبي) و بيلمسه ل (عئلمي) اثرلري، آراشديرمالاري و قاليچي اولان بديعي ياراديجيلىقلاريني يوخ اولمايا اوز توتوموش كندي ميللي ديللري اولان توركجه ده ياراتمالاري گره بيدير. بو ايسته ك، آشيريليقي يا دا فارسلا ياغيليق (دوشمنليك) دويقولارينين اورتايا چيخارديغي دويقوسال بير تپگي دئييلدير، فاسجادان نيفرتله ايلگيسي بوخدور. بو، ميلتله شمه سوره چينده ايله رله يه ن ائتنيك قورويلارين، سؤمورو آلتيندا ياشايان ميلتلرين و ده ديللري يوخ اولمايا اوز توتوموش اينسان توپلولوقلارينين هاميسينين ار-گنج اونا واردغي و اوندان گنجدييي بير اولقونلاشما آشاماسينين (مرحله سينين) اورتايا چيخارديغي ايسته كدير.

بیز آرتیق قطران، خاقانی، اوحدی و نیظامی حتتا پروین، شهریار، ساعیدی و براهنی نی یارادان قوشوللار و اورتاملاردا یاشامادیغیمیزی باشا دوشمه لیبیک. گونوموزده کونوللو و تکجه فارسجا یازان و یارادان تورک و آذربایجانلی یازار و قوشارلاری، فارس یازار و قوشاری اولاراق ده یه رله ندرمه لیبیک، چونکو ایچینده اولدوغوموز قوشوللار، یازار و قوشارلارین کیملیینی قوللاندىقلاری دیله گوره تانیملاییر. باشقا بیر دئییشله، کونوللو و یالنیز فارسجا یازیب یارادان آیدینلار، ان آزی ادبی آچیدان فارسلاشمیش اولان تورکلردیر. اؤته یاندان سیاسی اولاراق آذربایجانلی قلم صاحیلرینین هله ده اؤز ائتئلکتوتل یارادیجیلیق و اثرلرینی کونوللو اولاراق و تکجه فارسجا یازیب یاراتماسی، اولارین -بیله ره ک یا دا بیلمه یه ره ک- پان ایرانستت سیاسی گوروشلره باغلیلیقلاری، اؤزلرینی پان ایرانستت ائتگیسیندن قورتارانمادیقلاری آنلامینا گلیر.

من بیر آدیم ایله ری آتیب، کونوللو و تکجه فارسجا یاراتما و بونا قوشوت (موازی) اولاراق کونوللو تورکجه یاراتمامانین، تورکلر آراسیندا گیزلی پان ایرانستلری تانیم و آبیتر ائتمه نین ان کسین و ساغلام ایپ اوچلاریندان بیر اولدوغونو ساولاییرام (ایدیعا ائدییره م). بو قورال، اؤزه لیکله دئموکراتیک باتی (غرب) اؤلکه لرینده هر چئشیت قیستلامادان اوزاقدا یاشایان، گورکول (ادبی) و یازیلی تورکجه نی اؤیره نمک اوچون سونسوز اولانقلارا (ایمکانلارا) بییه اولان، آنجاق بونا قارشین (رغمین) هله ده فارسجا یازیب یارادان آذربایجانلی قلم صاحیلری اوچون گنجه رلیدیر.

"کونوللو فارسجا اثر یاراتماق" لا "مجبورن فارسجا تبلیغ ائتمک" آراسینداکی اوچوروم

اورتادوغودا کوردجه نین گوسته ردییی گلیشمه و سیچرامایا قوشوت اولاراق، سون دؤنه ملرده کورد خالقی و اؤزه لیکله عراق و تورکییه لی کورد آیدینلاری آراسیندا بدیعی، بیلیمسه ل و ائتئلکتوتل یازیلارینی کوردجه نین دیشیندا تورکجه، فارسجا و عربجه یازیب یارادان کوردلره قارشلی قیناما (اعتیراض) و پروتستت سسلری یوکسه لمکده دیر. بو دوروم، میللتله شمه و میللت یاراتما سوره جینین گره یی اولاراق، کورد آیدینلارینین کورد دیلینین قونومونو گوزدن گنچیرمه یه باشلامالارینین دوغال سونوچودور. من بو اعتیراض و پروتستلری اولدوقجا یئرینده و دوغرو بولورام و بیزیم ده عئینی میللتله شمه و میللت یاراتما سوره ج و آشامالاریندان گنچدییمیز اوچون، ایراندا ائتئلکتوتل (ادبی، آراشدیرما، بیلیمسه ل،.....) یارادیجیلیقلارینی کونوللو اولاراق فارسجا یارادان تورکلره اعتیراض سسیمییزی یوکسه لتمه میز گره کدیینه اینانیرام. بونون دیشلائیجی اولوسچولوقلا هیچ بیر ایلیشگیسی یوخدور، فارس-فارسسیستان آیدینلاری، فارس دیلینه صاحب چیخمالی، تورک-آذربایجان آیدینلاری تورک دیلینه.

تورک و آذربایجانلی آیدینلارین تورکجه یاراتما گره کدییی قونوسونون حیاتی اؤنه م و تاریخی آنلامینی باشا دوشمه یه نلر؛ دیلین تکجه ایله تیشیم آراجی اولدوغونو سانان کیمسه لر دیر. بنله شخصلر چاغیمیزین گره کلری، دیلیمیزین هانسی سوره جدن گنچدییی، ایچینده بولوندوغو تاریخی قوشوللار و گره کسینیملرینین (ائحتیاجلارینین) نه اولدوغو و بونلارین هامیسینین دا خالقیمیزین اولوسلاشما (میللتله شمه)، اویقارلاشما و ائلده مله شمه (لایبیکله شمه) سوره جی و اینسان حاقلاری داعوامیزداکی مرکز و بلیرله بیجی یئر و اوینامینی (رولونو) باشادوشمه یه ن کیمسه لر دیر.

آنجاق و بونا قارشین (رغمین)، من داخل کیمسه باشدا فارسجا اولماق اوزره چئشیتلی دیلرده خالقیمیزین سسینین و ایسته کلرینین دونیا یا یایلماسی و اولاشدیریلماسینا قارشلی دئییلدیر. کیمسه خالقلارین دوستلوقونو برکیشدیرمک آماجیلا یا دا صیرف ائتئلکتوتل ایلگی و ماراغی دویموساتماق (تطمین ائتمک) اوچون بو دیلردن یارارلانمایا دا قارشلی دئییلدیر. (گرچی فارس-فارسسیستان حاکیمیتی آلتیندا بولونان گونئی آذربایجانلی آیدینین

اننتلئكتوتل ماراقلا فارسجا يازماسينين، اونون عئيني ماراقلا اؤرنه بين اسپانيولجا يازماسيندان چوخ فرقلي آنلام و سونوجلاري واردير). سؤزسوز ايتيه كله نديبينده (مجبور اولدوغوندا)، يايماجا (تبليغات) آراجي، يا دا اننتلئكتوتل دئنه ييم اولراق هر زامان فارسجا و يا هر هانسي باشقا يابانجي بير ديلدن يارارلانماق مومكون و گره كليدير، بو بوتونويله آيري بير قونودور. اساسن سؤزوموزده و ديشيندا چيخان يازيلارين دا اؤنه ملي بؤلومو-عئيني ندنلر و گره كسيني مدن (اكتيياجدان) دن دولايي- فارسجادير.

سوموت بير اؤرنه ك: مرتضي نگاهي

پان ايرانيسم ايلكه لري ديهه يوخاريدا سيرالانان پيرنسييلرين هاميسي، آمريكادا ياشايان بير آذربايجانلي مرتضي نگاهي نين يازيلاريندان آينميشدير. مرتضي نگاهي نين گوروشلرينين اؤرنه كله مه اوچون سئچيلمه سينين ندني، سون دؤنه مده اونون فارس ايرانچي- باشداناياچي (سراسري)- پان ايرانيستلرين دئنه تيمي (كونترولو) آلتيندا بولونان سايت و مئديالاري (براي يك ايران، ايران گلوبال، ايران امروز، راديو فردا، صداي آمريكا، ....) - آذربايجان ميللي دنموكراتيک حركتئين هئچ بير سئچگينينه يئر وئرمه ديكلري حالدا - و تورک آذربايجان سايتلاريندان بايقوش سايتيندا تبليغ و شيشيرديلمه سيدير. اونلار اؤز يايماجالاريندا (تبليغاتلاريندا) بيردن بيره مرتضي نگاهي ني "آيدين"، "آراشديرماجي"، "اينسان حاقلاري چاباماني (آكتيوستي)", "ايران توركلري اوزماني" (موتخصيصي)، "آذربايجان آيديني"، "آذربايجان اؤنده ر (ليدئر) و سئچگينلريندن بيرى"،... ديهه گؤسته رمه يه و لانسئ ائتمه يه باشلاميشلاردير. بيليندييي كيمي ياخين گئچميشده آكتيوله شه ن ليئرال پان ايرانيستلرين آجئنداسي، آذربايجان ميللي حركتينه سيزماق؛ جرگه لرينده ايكي تيره ليك سالماقلا اونو بؤلومك؛ بؤنله نديرمك، موديريتيني اله گئچيرمك، داها سونرا دا هر زامان اولدوغو كيمي اونا ايرانچي بير ايچه ريك وئريب، و نهايته سراسري-فارس بير چيزگييه ساپديراراق (مونحريف انده ره ك) يوخ ائتمكدير. مرتضي نگاهي نين بايقوش سايتي و آمريكانين سسي راديوسونون آذربايجان سنرويسينده يئر آلابيلمه سي بو گئچه بين ان ياخشى اؤرنه بيدير. بو اوزدن مرتضي نگاهي اولايينين ايرده له نمه سينين؛ ليئرال پان ايرانيسم، يورداملاري (تاكتيكلري)، گونجه لري (آجئندالاري) و الدهه ائندييي باشاريلار حاققيندا سوموت (عئيني) بيلگي ائدينمه يه يارديمچي اولاجاقدير.

مرتضي نگاهي نين يازيلاري، دانيشيقلاري، گنه ل (عومومي) سككي (پيلاتفورم) و اؤزه ل (خصوصي) قوروپلارداكي يازيشمالاري و بير سيرا پهروي رئييمي باشچيلاري- سلطنت طلب- پان ايرانيست و فارس ميللييتچيلري ايله صاحب اولدوغو باغلاري ايريمله (ديققته) اينجه له نيرسه، راحتليقلا اونون ايرانزمين اؤزه كلي (مرکزلي) تپيك ليئرال بير پان ايرانيست اولدوغو آنلاشيلاجاقدير. اؤز دئديينه گوره چاخير آلوتريچيسي اولان مرتضي نگاهي، قورون (تئكنيك) آنلامدا "آيدين"، "آراشديرماجي" و "اينسان حاقلاري چاباماني" دئييلدير. آيدين و آراشديرماجي اولماماق، كيچيلتيجي بير دوروم اولماديغي كيمي، مرتضي نگاهي يه ده خاص اولماييب، گونوموزده تورک و آذربايجانلي سراسريچي-ايرانزمينچيلرين گنه ل اؤزه ل لسيدير. اون دوققوزونجو و بيرمينجي يوز ايلين باشيندا آخوندزاده، ايرانشهر، كسروي، اراني،... كيمي تورک و آذربايجانلي پان ايرانيستلر، چوخو دؤنه ملرينده كي اورتامين ائتگيسي ايله راسيست و عيرقچي اولسالار بيله، بير قورال اولراق سؤزون قورون (تئكنيك) آنلاميندا آراشديرماجي و آيدين تانيملانان اينسانلار ايديلر. آنجاق مرتضي نگاهي كيمي گونوموزده گوردويوموز تورک و آذربايجانلي سراسريچي - ايرانچي - ايرانزمينچيلرين مطلق چوخونلغو، كسينليكه آيدين، آراشديرماجي و اينسان حاقلاري چاباماني (آكتيوستي) دئييلدير. مرتضي نگاهي ني گونئي آذربايجان آيديني، ايران توركلري اوزماني (موتخصيصي)، تورک-

آذربایجان میلی دموکراتیک حرکتی سؤزچوسو و اؤنده رلری (لیدئرلری) آراسیندا گؤسته رمک ایسه، قوجامان بیر یالن و آلداتماجدیر و بیلگیسیزلیک یا دا بللی آچئندالاردان قاینقلانیر.

مرتضی نگاهي حاقیندا یوخاریدا سؤیله نه نلردن آماج، بیر اؤرنه ک اولاراق اونون سیماسیندا اوتانچاق پان ایرانیسمین سیاسی دوروش و اخلاقینی؛ هابئله اونو آذربایجان میلی دموکراتیک حرکتی آیدینلاری و اؤنده رلری آراسیندا گؤسته ره نلرین گئرجه ک نییت و وارسا گیزلی-گیزسیز آچئندالارینی اورتایا چیخارتماق و آدلاندیرماقدیر. یوخسا مساله نی شخصیه شدیرمک؛ اینسانلارا، کیشیلیک (شخصیت)، دوشونجه و گوروشلرینه؛ حتتا سیاسی بیر دوشونجه و دوشونگه (ایدئولوژی) اولاراق پان ایرانیسیمه- ایلملی یا دا کیلاسیک- حقارت، تووهین ائتمک و یا ایفتیرا آتماق سؤز قونوسو دئییلدیر. باشدا بونا گوره کی آذربایجان میلی دموکراتیک حرکتی و اؤزونو اونا باغلی حیسس ائده ن هر کسین، بوتون سیاسی گوروشلره- یانلیش بیلدیکلری و دوغرو بیلدیکلرین هر ایکسینه و بو آرادا پان ایرانیسیمه- و بونلاری منیمسه یه ن هامییا، فارسلا و تورکلره عئینی درجه ده سایقیسی واردیر. هابئله بورادا آماج، لیئرال پان ایرانیسمین یا دا بیر سیرا باشقا ایرانچی-سراسریچی آخیملارین اولوملو و ائل ارکیل (دموکراتیک) یؤنلرینی دانماق، بونلارین آذربایجان میلی دموکراتیک حرکتی جرگه لرینه قوشولانما باجقلارینی، حرکتی کومه کلری اولما باجغینی ایددیا ائتمک ده دئییلدیر. خالقیمیز و میلی دموکراتیک حاقلارینین اده ائتمه سی اوغروندا آیلان هر آددیم، کیمین طرفیندن گلیرسه گلین اؤنه ملی و ده یه رلیدیر. آنچاق بو گئرجه ک، بئله آددیملاری آتانلارین ماهییتینی ده ییشیدیریب، اوللاری بیر گونده آذربایجان آیدینی و لیدئری قونوما گتیرمه یه گئچیت و گره کچه اولایلمه ز. اؤته یاندان، آشیری پان ایرانیسترلرین، لیئرال پان ایرانیسترلردن آذربایجان میلی دموکراتیک حرکتینی چاشدیرماق و بؤلمک دوغرولتوسوندا یارارلاندىقلاری کیمی، بیز ده لیئرال پان ایرانیسترلردن، بنزه ر آماجلار دوغرولتوسوندا یارارلانمانی دوشونه بيله ریک، بو قونودا هئج بیر سیاسی بلیرسیزلیک و اخلاقی سورون یوخدور.

آیدین کیمدیر، کیم دئییلدیر

پان ایرانیسست ساینلار مرتضی نگاهي `دن "آیدین" دییه سؤز ائدیرلر. ل. جاوانشیر ده -فرقلی زامانلاردا عئینی فاکولته ده بولوندوغو- مرتضی نگاهي `نی نندن بايقوش ساینلاردا تبلیغ ائتدیینی آچیقلاکن اوندان آیدین دییه آد آپاریر: [ل. جاوانشیر: آذربایجان آیدینلارینی ... ایستر فارسجا یازسینلار، ایستر انگلیسجه، ایستر عربجه، ایستر تورکجه یادا هر هانسی بیر دیلده، یئتر کی آذربایجانلی اولسونلار، آذربایجان ملتی-نین ایستکلرینه ایلیشکین، اونون مظلوم دوشدوبو نقطه لردن یازسینلار، دیل، کولتور و... آزادلیغی ایستکلرینه بیر شکیلده سس وئرسینلر.] اویسا مرتضی نگاهي `نی "آیدین" آدلاندیرماق، ل. جاوانشیر `ین ساندیغی قده ر، قولای و راحت دئییلدیر. چونکو مرتضی نگاهي `باشدا "سیاسی ایچدنسیزلیک" (عدم صداقت) اولماق اوزره، آیدین تانیلاماسیندا اؤنه ملی ساییلان اخلاقی اؤزه لیکلر آچیسیندان "آیدین" صنیفینا سوخولایله جک منیموملارا صاحب دئییلدیر.

او ایندیغی قوراملار آچیسیندان دا آیدین اولما نجه لیکلرینه بییه دئییلدیر. آیدینلیق قورامی مودئرنیته ایله ایلیگیلیدیر، اویسا مرتضی نگاهي، ایراندا مودئرنیته نین کؤکونو قازان و ایرتیجاعین سمبولو اولان ریضاخان `ی، ایران مودئرنیته سینین سمبولو اولاراق بیلیر. مرتضی نگاهي `نین سؤزلویونده ایران و ایران دؤولتینین دورومونو آچیقلایان لینگویسیسم، ایستئعمار، راسیسم، ایشغال، "آز" رباچان، ت" و"رک، گونئی آذربایجان، ایران میللتلری، فارسسیستان، آراجی دیل، اؤز گله جه بیني بیلرله مه حاققی، بیلرله شیک آذربایجان، تورک دونیاسی، تورک ایسلامی، فارسلاشدیرما، عربیستان-الحواز، ..... کیمی مودئرن سیاسی و فلسفی قورام و تئرمینلرین یئری یوخدور. اونون

ایشله تدیبی و منیمسه دیبی تترمین و قاواملار (شهروند، مردمسالاری، حقوق شهروندی ... کیمی بیر نچه فارس لیئرال پان ایرانیستلرین تترمینلری خارج) اون دوققوزونجو و بیرمینجی یوز ایللری باشلاریندا فارس سیاسی ادبیاتیندان قالان کۆهنه قاواملاردیر. اونون چاغداش ایران تاریخی آنلایشی دا، -باشدا کودتا رژیمی و پهلوئی دؤنه می اولماق اوزره- بوتونویله مودرنیته په صیدد اولان فارس ایرانچی-سراسریچی تاریخ آنلایشیدیر.

آیدین گوج اندئکسلی سیاست یئریمه مه لی و دیش گنچه کلیکلره ایلگیلی اویژکتیو و طرفسیز اولمالیدیر، اویسا مرتضی نگاهی ایلك باشدان گوجلودن پانا طرف توتوموش و گوج اندئکسلی کولونپیل کودتا ((اینگیلیس-ریضاخان) سونوجو یارانان و داها سونرا پهلوئی و ایسلام جومهوریتی دؤولترلی طرفیندن تبلیغ اندیله ن هویت ملی ایران، ایرانیت، ایرانزمین، تمامیت ارضی، ملت ایران، فارسی مشترک، خلیج فارس، ... و اولنارچا بونون کیمی قاواملارین دوغرو و موفدس اولدوغونا اینانیر. او گونلوک سیاستده ده (ایرانین عربستان-احواز ی و آمتریکانین عراق ی ایشغال ائتمه لری و باشقا چوخلو ایران و دنیا مساله لرینده) گوج اندئکسلی مومضع توتور. آیدین اوزونو رسمی دوشونگه دن (ایدئولوژیدن) اوزاق توتمالیدیر، اویسا مرتضی نگاهی و باشقا ایلملی پان ایرانیستلرین ساووندوقلاری ایلكه لر (فارسجانین موشرتک دیل اولماسی، ایراندان تک بیر میللتین وارلیغی، میللتین دولت اساسیندا تانیملاندیغی، ایرانین توریاق بوتونلویو، آذربایجانین اصل دیلینین ایرانی آزی اولدوغو، تورک عرب-ایفباسینین فارس ایفباسی اولدوغو، ...) ایران دؤولتین رسمی دوشونگه سی (ایدئولوژیسی) اولان "فارس-ایمامی سنتتزی" نین بیره ر پارچاسیدیر. آیدینین آجنداسیندا دیشلانمیشلار (طرد اولونموشلار) و قیراقلانمیشلارین (حاشییه په ایته له نمیشلر) اوزه رینده قورولان گوجه دایالی و وار اولان دوزه نی (سیستمی) ساوونماق اولمالیدیر، اویسا مرتضی نگاهینین آجنداسی موجود "ایران میللیتی- ایران میللت دؤولتی" دوزه نینی ساوونماق و قوروماق مرکزی یئر توتور.

دوغالین (البتته) بورادا دئمک ایسته نیله ن شئی، مرتضی نگاهی نین بوگونکو دورومونون، اونو بیر آیدین، هله آذربایجان آیدینی دییه صینیفلاندیرمامیزا تابقی (ایدین) وئرمه مه سیدیر. یوخسا هر شئی ده بیسگه ندیر؛ بلکه گله جکده، او دا ایسته دیبی و اوزونو ده بیسدریب گلیشدریه بیلدی بی تقدیرده، -باشدا تورک میللتینین و میللی حاقلارینین، آذربایجان آدینا بیر وطنین وارلیغی، میللی دیلینین ده تورکجه اولدوغونا اینانیدقان سونرا- آیدین، آذربایجان آیدینی حتتا آذربایجانین میللی دئموکراتیک حرکتی لیدئرلری آراسینا گیرمه بی باشاریر. آنجاق ایندیلیک مرتضی نگاهی نی آیدین "اولمایان، ایرانچی و ایلملی بیر پان ایرانیست" اولاراق تانیملالییق. بونون دیشینداکی هر شئی گنچه ک دیشیدیر و گیزلی-گیزسیز آجندالارین وارلیغیندان خبر وئیر.

آذربایجان آیدینی، آذربایجان-تورک میللتینین وارلیغینی دانایله رمی؟

بايقوش ساييتي مودورو ل. جاوانشیر، مرتضی نگاهی نی قصد ائده ره ک ان کیچیک بیر شکیلده خالقیمیزین یولوندا آدیم آتان هر کسین "ده په رلی" اولدوغونو سؤیله ییر. آنجاق او داها سونرا مرتضی نگاهی نی "ده په رلی" اولماسیلا ییتنیمه ییب، اونون "آذربایجان میللتی ایسته کلرینه سس وئره ن آذربایجان آیدینی" اولدوغونو ایددعا ائدیر [ل. جاوانشیر: آذربایجان آیدینلارینی ... ایستر فارسجا یازسینلار، ایستر انگلیسجه، ایستر عربجه، ایستر تورکجه یادا هر هانسی بیر دیلده، یئتر کی آذربایجانلی اولسونلار، آذربایجان ملتی نین ایستکلرینه ایلیشکین، اونون مظلوم دوشدوبو نقطه لردن یازسینلار، دیل، کولتور و... آزادلیغی ایستکلرینه بیر شکیلده سس وئرسین لر.] بو سؤزلر سطحی بیر ساوسؤزدن (شوعاردان) اؤته په گنچه ز. بیزیم شوعارلارا یوخ، گنچه کلره دایانان چلیک منطیقلی چؤزومله مه لره (آنالیزره) ائحتیاجیمیز واردیر. ل. جاوانشیر نین گنچه کلری بوتونویله و کنیفی اولاراق ده بیسدریه

ره ك ياراتديغي بو تابلودا، آيدين صينيغينا گيرمه به ن و تورك يا دا آذربايجان ميللتينين وارليغينا اينانمايان مرتضي نگاهي، "آذربايجان ميللتي" نين ايسته كلرينه ايليشكين يازان بير "آذربايجان آيديني" نا دؤنوشدورولموشدور. اويسا (حاليو كي) ان باشدا مرتضي نگاهي نين اؤزو، ل. جاوانشير نين بو گنرجه ك ديشي ايدديعالاريني يالانلايير. مرتضي نگاهي، اؤزونون ده وورقولاديجي كيمي، آذربايجان ميللتينين ايسته كلري ايله اوغراشان بيريسي دئييلدير. ترسي، او آچيقجا ايراندا تورك و آذربايجان آديندا بير ميللتين وار اولماديغيني، وار اولماديغينا گوره ده اونون ساووناجاي ميللي هئچ بير حاققا صاحيب اولماديغيني سؤيله بير. مرتضي نگاهي نين ياپديغي و ل. جاوانشير ي چاشديران تك شئي، ايرانجي- سراسرچي- ايران مركزي بير آذربايجانليني، ليئرال پان ايرانيسمين بير سيرا دئموكراتيك آچيلملاري دوغرولتوسوندا، "ايران ميللتي" نه داخيل اينسانلارين، قيسيتلي (محدود) بعضي ديل- فرهنگي حاقلاريني اوموقلاماقدير (دسته كله مكدير).

ميللي اؤزونو تانيلاما و ميللي كيمليك اولراق هئچ كيمسه ني وار اولدوغونا اينانماديغي يا دا منسوب ائديلمك ايسته مه ديبني بير ميللته منسوب ائتمك اولماز. بو آيرجا اينسان حاقلارينا سايقيسيزليقدير. بو آچيلاردان مرتضي نگاهي نين ل. جاوانشير طرفيندن وار اولماديغينا اينانديغي، و منسوب ائديلمك ايسته مه ديبني آذربايجان ميللتينه منسوب ائديلمه سي مرتضي نگاهينين ميللي كيميغينا اينانماديغي، و سئچمه ارگينليغينه (آزادليغينا) سايقيسيزليق اولوب، اويقونسوز بير داورانيشدير. مرتضي نگاهي، دفعه لرله و آچيقجا سؤيله ديبني كيمي اؤزونون ايران ميللتينه منسوب بير فرد اولراق تانيلايير، نه آذربايجان و يا تورك ميللتينه. اؤته ياندان آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتيني مودرن يۇنلريندن بير، تورك (آذربايجان) ميللتينين وارليغيني تمل آلماسيدير. بلكه يوز ايل بوندان قاباق، مشروطه دؤنه مينده تورك و يا آذربايجان ميللتينين وارليغينا اينانمايان بير آيديني، آذربايجان آيديني آدلانديرماق مومكوندو و بو دا بؤيوك بير سورون ياراتماييله ردي. آنچاق گونوموزده و مودرن آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتينده، هر "آذربايجانلي آيدين"، "آذربايجان آيديني" دئييلدير. آذربايجان و تورك ميللتينين وارليغيني دانان بيريني، آيدين، اؤزو ده آذربايجان آيديني آدلانديرماق، بو آدلانديرماني ياپانين، حركتين اؤزونو آنلاماديغيني و يوز ايل بوندان قاباغي دئهنيتينده ياشاديغيني گؤسته رير.

ايسته به ره ك توركجه ياراتمايان، آذربايجان آيديني سايبلايله ر مي؟

ل. جاوانشير نين يوخاريدا نقل ائديله ن ساوسؤزو، ديلله ايلگيلي نگاهي و اونون كيمي كؤنوللو فارسجا يازان و يارادان، فارسجا ايله تيشيم قوران و ادبي اولراق فارسلاشميش آذربايجانلارلا ياپيلان اله شديرينين (تنقيدين) نه اولدوغو قونوسوندا يانليقيا دوشدوبونو، "كؤنوللو فارسجا اثر يارادان آيدينلار" لا "مجبورن فارسجا تبليغ ائده نلر" آراسينداكي اوچورومو گوره نمه ديبيني و توركجه ياراتمانين تاريخي آنلام، اؤنه م و گره كلييني قورايمانماديغيني اورتايا قويور. مرتضي نگاهي به ياپيلان اله شديري، ندين فارس ديلينده خالقيميزين سسيني دونيايا اولاشديرماسينا (اونون بئله بير شئي ياپديغي وارساييمي ايله) دئييلدير، ندين اؤز ياراديجيغيني كؤنوللو اولراق و تكجه فارسجا ياراتماسينادير. مرتضي نگاهي فارسجادان مجبورن تبليغ اوچون يارارانان بير دئييل، كؤنوللو اولراق يالنيز فارسجا يارادان بيريدير. او اؤز ايسته يي ايله فارسجاني كندي ياراديجيلىق و ايله تيشيم ديلي ديبه سئچه ن، اثرلريني - آنيلاريني يالنيز فارسجا قلمه آلان، اؤز ميللي ديلي توركجه ده تك بير اثر يارادان، اؤز سايتيندا و اثرلرينده توركجه دوزيازيا يئر وئرمه به ن و ابصرارلا تكجه فارسجا يازان بيريدير. او ايمكاني اولماسينا قارشين (رغمن) گوركول (ادبي) و يازيلي توركجه ني اؤيره نمك و توركجه يازماق ايسته مه به ن، بونا گره ك گورمه به ن و سوروملولوق دويمايان، توركجه نين يالنيز قوشوق (شئعر) و دانيشيق ديلي اولراق ايشله ديلمه سي گره كديينه اينانان بيريدير.

مرتضي نگاهي ايراندا ميللي ديبلري (اونا گوره تكجه انا ديبلري) سئومه نين تك يولونون فارسجايا عاشيق اولماقدان گنچديني سؤيله يه ن بيردير. (مرتضي نگاهي: در ايران عشق به زبان مادري از عشق به زبان فارسي مي گذرد). او بونولا دا يئتينمه ييب اؤز سايتيندا اونا نه اوچون فارسجا يازماديغيني سوروشانلارا وئرديمي جاوابلاردا، آچيقجا توركجه يازما، توركجه يازانلار و توركجه يايان سايتلاري خورلايان ايفاده لر قوللاييب (مرتضي نگاهي: كساني كه خيلي دلشان براي تركي نوشتن لك زده، بروند در همان سايت دورنا چيز بنويسند). او - باشدا بو قلمين صاحبي اولماق اوزه ره- توركجه يازيب ياراتماقدا اصرار ائده ن، فارسجانين ايراندا صاحيب اولدوغو يئرسيز آيرجاليقلارينا سون وئريلمه سيني ايسته يه ن و فارسجانين توركلرين اورتاق (مشترك) ديلى اولماديغيني، هئچ بير زامان دا اولماياجاغيني ساوونانلاري؛ ايران اسلام جومهوريتينين رسمي ترمينولوژيسني ايشله ده ره ك "فارس دوشمني"، "فارس ستيز"، "تركزده"، "پان توركيست" "تفرقه افكن"، "تجزيه طلب"، ... آدلانديرب، حتتا خاريجده كي آذربايجانليقلارين دا اؤز آرالاريندا و قوتلما (تبريك) كارتلاريندا توركجه يازمالاري و فارسجا يازمالارينا ائعتراض ائيدير. مرتضي نگاهي ايران نين باشاباششيندا خالقيميزين گنجيندن قوجاسينا، آروايندن كيشيسينه، اوخوموشوندان اوخوماميشينا، كندليسندن اوماغينا (طايفاسينا)، دينچيسيندن دينسيزينه هامينين وار يوخلارينين تورك ديلى اولدوغونو باشا دوشدوكلري و ايكي اللي تورك ديلينه ساريلديقلاري بير زاماندا، دؤنه دؤنه فارس ديلينه عاشيق اولدوغونو، فارسجانين ايندي ايرانين اورتاق ديلى اولدوغونو و گله جكده ده بؤلگه نين (منطقه نين) عئلمي ديلى اولماسي گره كديني سؤيله ميشدير.

مرتضي نگاهي نين و بوندان سونرا فارشيميزا چيخاق باشقا ايرانچي- سراسرچيلرين، "آذربايجان آيديني" اولماديقلارينين باشا دوشمك اوچون، يوخاريدا سؤيله نه ن و گيزلي پان ايرانيستلري تانيم و آييرت ائتمه نين ان كسين و ان ساغلام يولو اولان "كؤنولو و يالنيز فارسجا يازمالاري"ندان دا كومه ك آليبايله ر. بلكه مشروطيت حركتينده، حتتا آزادستان جومهوريتي دؤنه مينده، توركجه ياراتمايان، توركجه يازيب اوخوماسيني بيلمه يه نلر توركلر، بو حركتلرين آيدينلاري، سئچگينلري و اؤنده رلري آراسيندا يئر آلابيله رديلر. آنچاق بوگون توركجه يازيب ياراتمايان، داهاسي توركجه ني اؤز ميللي ديلى بيلمه يه ن، توركجه يازيب يارادانلاري خور گوره ن هئچ كيمسه ني، تورك كؤكه نلي و اولدوقجا دئموكرات اولسا دا، تورك خالقي و آذربايجان نين آيدينلاري، سئچگينلري و اؤنده رلري آراسيندا سيخيشديرمايا ايمان يوخدور. يوخسا احمد شاملو، فيريدون موشيري، ايسماعيل خويي، حتتا صادق هيداي، نادر نادرپور و كسروي نين آدلاري "آذربايجان آيدينلاري" نين باشيندا گلمه لي ايدى.

بايقوش سايتينا ائندييم اله شديري (تنقيد)- ائعتراض

بايقوش سايتي، سياسي گؤروشلري ليئرال پان ايرانيسمله اويوملو اولان؛ ايراندا تورك و يا آذربايجان آيدندا بير ميللتينين وار اولماديغيني، دولاييسي ايله ميللي چيخارلاري (منافعي) و حاقلارينين دا اولماديغيني ساوونان؛ و توركجه يازمايا ديره نه ن مرتضي نگاهي نين آذربايجان آيدينلاري حتتا آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتي ليدئرلري آراسيندا، ضيا صدر و عليرضا صررافي جرگه سينده گؤسته ريدى، من ايسه بير تنقيد يازيسي يازاراق سوروشوردوم: "نه اوچون آذربايجان ادبياتي آديني داشسيان و آذربايجان يئني ادبياتينا آدانديغيني ساولايان (ايدديعا ائده ن) بير دوشه رگه ده، توركجه ني اؤز ميللي ديلى گورمه يه ن بئله بير شخص، آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتي آيدين و ليدئرلري آراسيندا و عليرضا نابدل، ناظيم حكمت و اورخان پاموغلارين جرگه سينده گؤسته ريلير؟"

منجه هر هانسي بير پان ايرانيستي- ايليملي اولسا دا- آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتي شخصيتلري، آيدينلاري و ليدئرلري آراسيندا گؤسته رمك و تبليغ ائتمك وهيم بير يانليشليق، گئرجه كلري چارپيتماق، قاواملاري بيربيرينه قاريشديرماق، خالقي آلداتماق و آذربايجان آيديني و گورك سؤزونه (ادبيياتينا) ايھانتدير. ائعتيراضيم، آذربايجان ميللي دئموكراتيك حركتينه قوشولان ليئرال پان ايرانيستلرين- بو اوزه ليكلريني قورودوقلارينا رغبمن- حركتين آيدينلاري و اؤنده رلري ديبه تبليغ ائدلمه لري، حركته يۇن وئرمه يه باشلامالاري و موديريتيني اله گئچيرمه لرينه گؤسته ريله ن لاقئيدليك و يارديمادير. بايقوش سايتيني دولانديرانلارين بئله بير شخسه اؤز سايتلاريندا يئر وئرمه لري، اونلارين بيله جه يي ايش اولسا دا، بير اوخوبوجو اولراق بونا ائعتيراض ائتمك ده منيم گوره و و سوروملولوغومدور.

آشاغيدا سؤزو ائديله ن بو تنقيدين ايلگيلي بؤلومو وئريلميشدير:

(<mehranbahari@yahoo.com> "mehran bahari")

Thursday, March 27, 2008

گئجه نلرده بايقوش سايتينا (<http://www.bayqush.ca>) بۇنه ليك بير نئچه اله شديري اوخودوم. بو اله شديريلده بو سايتين ندن اورخان پاموق و ناظيم حيكمت، عليرضا نابدیل کيمي شخصلره يئر وئرديمي تنقيد ائدليلير. بايقوش سايتي منجه ده يانليش بولدادير. آنجاق بو، ناظيم حيكمت، عليرضا نابدیل و اورخان پاموق ا يئر وئرديمي اوچون دئييلدير، بلکه اوتانچاق بير پان ايرانيست اولان مرتضي نگاهي آدلي بير شخسه- كي عؤمرونده دوغرو دوزگون تك بير تورکجه جومله ده يازماييب- يئر وئرمه سيندن اؤتورودور.

ناظيم حيكمت، عليرضا نابدیل و اورخان پاموق، سياسي توتوم و دونيا گوروشلري نه اولورسا اولسون، تورکجه يازيب، بو ديل و ادبيياتينين گليشمه سينده، دونيا و باشقا خالقلارا تانينماسيندا و تورکجه يازما و ياراتما گله نه بينين کؤك ساليب درينله شمه سي و چئشيتله نمه سينده اؤنه ملي پايلاري اولويدور. اؤزونو ادبييات سايتي آدلانديران بير سايتين، البته كي بونلارا يئر وئرمه سي دوغال و حتتا گره کليدير. آنجاق مرتضي نگاهي يه بو سايتدا يئر وئرمك، تامامي ايله آنلاشيلمازدير.

مرتضي نگاهي بير پان ايرانيست دير (بوموشاق، اوتانچاق توروندن). بو شخص تورک آدیندا بير ميللئين وار اولماديغيني، ايران ين تک ميللتي بير اولکه اولدوغونو، ايراندا ياشايان ميللترين قوم اولدوقلاريني، فارسجانين ايراندا ياشايان قوملارين موشرتک (اورتاق) ديلي اولدوغونو، فارسجانين اورتادوغونون دا اورتاق ديلي اولماسي گره کدييني، عرب اليغاسينين فارس اليغاسي اولدوغونو، ايراندا ميللي مساله آدیندا بير سورونون وار اولماديغيني، گونئي آذربايجان ين تکجه شرقي و غربي آذربايجان اوستانلاريندان تشکيل تاپديغيني، ريباخان ين موذرنيتته سمبولو اولدوغونو، آذربايجان ين ديلينين گنچميشده ايراني آذري ديلي اولدوغونو، ايران تورکلرينين سياسي، ايقيصادي، ايجتماعي ايسته کلري اولماديغيني،... و اونلارچا بونون کيمي پان ايرانيست گوروشلري مودافيعه ائدير. بئله نچي بير پان ايرانيستي هر هانسي بير باھانا ايله آذربايجان ادبيياتينا حصر ائدلميش بير سايتدا يئرله شديرمك جهانندن باشقا بير شئي دئييلدير.

بايقوش سايتي اؤزونو يئني ادبيياتا دوغرو بير سايت آدلانديربيدير. هر حالدا بورادا ادبيياتدان آماج، تورک ادبيياتي اولماليدير. حالبوکي مرتضي نگاهي عؤمرونده تورکجه تک بير جومله يازماميش و حتتا منيم گئجه ن سککيز ايلده ايصراريم رغبمن، اؤز سايتيندا دا تورکجه يازماياي جهد ائتميشدير. من بيلميره م تورکجه يازمايان، تورکجه يازماني خور

و آچاقجا گوره ن بیرسینین تورک ادبیاتی ایله نه ایلگیسی اولایله ر؟ (بو شخصین منجه ادبی ده یه ری صیغیر اولان و ایملای-اورتوقرافی و قیرامئر باخیمیندان دا یانلیشلیقلارلا دولو بیر نئچه شئعریمسیسی واردیر. بونلاری ادبیات آدلاندیران، هر حالدا ادبیاتدان بیر شئی آنلامیر)...))

گئرجه یه هو!!!

سؤزلوک Sözlük:

آچیلیم Açılım: گشایش

آشاما Aşama: مرحله

آشیری Aşırı: افراطی

آلداتماجا Aldatmaca: فریب، نیرنگ

آلدیرمازلیق Aldırmazlıq: لاقیدی

آنلاییش Anlayış: ذهنیت

آیرجالیق Ayrıcalıq: امتیاز

آیمازلیق Aymazlıq: غفلت

اکینج Əkinç: فرهنگ، کولتور

اله شدیری Əlşdiri: انتقاد، نقد

اؤرنه کله مه Örnəkləmə: نمونه برداری

اؤزدن Özdən: لیبرال

اؤزه ک Özə: مرکز

اوجرا Uçra: چونکه، زیرا، برای اینکه (از دیوان لغات ترک-محمود کاشغری)

اوجوروم Uçurum: پرتگاه

اورنات Ornat: جانشین، جایگزین

ارکینلیک Ərkinlik: آزادی

اوزمان Uzman: متخصص

اولاشدیرماق Ulaşdırmaq: رساندن

اولاناق Olanaq: امکان

اولوملو Olumlu: مثبت

اوموقلاماق Umuqlamaq: حمایت و پشتیبانی کردن

اویسا Oysa: در حالیکه

اویقار Uyqar: متمدن

اویماق Oymaq: طایفه

اوینام Oynam: رل، نقش

ایته کله مک İtəkləmə: مجبور کردن

ایچدنسیزلیک İçənsizlik: عدم صداقت

ایچه ریک İçərik: مضمون

ایرده له مک İrdımک: زیر ذره بین گذاردن، به دقت بررسی کردن
ایریم İrim: دقت
ایشله تمک İştımک: بکار بردن
ایشله ک İşk: رایج
ائل ارك Elrk: دمکراسی
ائل اركیل Elrkil: دمکراتیک
ئلده م Eldm: لائیک
ایلکه İlk: اصل
ایله تیشیم İtişim: ارتباط، رابطه متقابل
ایله ریجی İrici: مترقی
ایلملی İlimli: میانه رو
باشدانباشاچی Başdanbaşaçı: سراسری
باغیلسیز Bağılsız: مستقل (باغیمسیز غلط است)
برکیشدیرمک Bırkışdırmک: مستحکم کردن
بلیرگین Bılgın: بارز
بلیرله مک Bırlımک: تعیین کردن
بوته م Bütüm: دین
بودون Budun: خلق
بونا قارشین Buna qarşın: علی رغم این
تابقی Tabqı: اجازه، اذن
تانیملاماق Tanımlamaq: تعریف کردن
ترکجه Trkç: به سرعت (در تعبیر ترکنازی به زبان فارسی وارد شده است)
توپار Topar: گروه، دسته
توزاق Tuzaq: دام، تله
توزه ل Tüzü: حقوقی
توزه Tüzü: حقوق
جرگه Cırgı: صف
جوووت Cüvüt: یهودی
چابامان Çabaman: آکتیویست
چالیشقانلاشماق Çalışqanlaşmaq: آکتیو شدن
چلیک Çıllık: فولاد
چؤزومله مه Çözümüm: آنالیز
چوخونلوق Çoxunluq: اکثریت
چیزگی Çizgi: خط (دوبلنت چیزقی Cızqı به معنی خراش است)
ده بیشگه ن Dıyışgın: متغیر
دوراقساما Duraqsama: سخته

دوزیازی Düzyazi: نثر
دوشونگه Düşüng: ایدئولوژی
دوغالین Doğalın: البته
دوغرودان Doğrudan: مستقیما
دوغرولتو Doğrultu: استقامت، راستا
دولایلی Dolaylı: غیرمستقیم
دویوساتماق Doyumsatmaq: تطمین کردن
دیره نمک Dirnmk: مقاومت کردن
دیشلاماق Dışlamaq: طرد کردن
دئنه تیم Denetim: کنترل
دئنه بیم Deneyim: تجربه
سایدیرماق Sapdırmaq: منحرف کردن
سالدیرقان Saldırqan: مهاجم
ساو Sav: ادعا، خبر تأیید نشده
ساوسۆز Savsöz: شعار
ساولاماق Savlamaq: ادعا کردن
ساوونماق Savunmaq: مدافعه کردن
سککی Sıkkı: پلاتفرم
سؤمورگه Sömürg: مستعمره
سؤمورو Sömürü: استعمار
سؤیله m Söyl: افاده
سوره ج Sürç: روند
سوموت Somut: عینی
سیچراما Sıçrama: جهش
سیرالاماق Sıralamaq: ردیف کردن
سیزماق Sızmaq: نفوذ کردن
سیلیمله مک Silimlmk: حذف ائتمک
فارسسیستان Farsistan: فارسستان، مملکت فارسها، ناحیه فارس نشین در شرق و مرکز ایران
قارشین Qarşın: رغما
قالیچی Qalıcı: ماندگار
قاورام Qavram: مفهوم
قاوراما Qavrama: ادراک و استفهام
قوتلاما Qutlama: تبریک
قورال Qural: قاعده
قورون Qurun: تکنیک
قوشار Qoşar: شاعر

قوشوت Qoşut: موازي
قوشوق Qoşuq: شعر
قوشول Qoşul: شرط
قوللانماق Qullanmaq: استعمال کردن، به خدمت در آوردن
قونو Qonu: موضوع
قیراقلاماق Qıraqlamaq: به حاشیه راندن
قیسیتلاما Qıstılama: محدودیت
قیسیتلی Qıstılı: محدود
قیناما Qınama: سرزنش، اعتراض
کسدیرمه Kəsdirmə: میانبر
کوکله شیک Kökləşik: کلاسیک
کونوللو Könüllü: داوطلبانه (از مصدر کونمک Könmək: راضی شدن)
گره کسینیم Gərkəksinim: احتیاج
گلیشدیرمک Gəlişdirmək: توسعه دادن
گورک سۆز Görksöz: ادبیات
گورکول Görköl: ادبی
گورونوشده Görünüşdə: ظاهراً
گونجه Güncə: آجئندا
نجه لیک Nəcəlik: کیفیت
وارساییم Varsayım: فرض
یاپیت Yapıt: اثر
یارارلانماق Yararlanmaq: استفاده کردن
یاراتق Yaraq: سلاح
یاشماق Yaşmaq: نقاب
یاشماقلى Yaşmaqlı: نقابدار
یاغیلیق Yağılıq: دشمنی
یالانلماق Yalanlamaq: تکذیب کردن
یانلیقی Yanılıq: خطا، اشتباه
یایماجا Yaymaca: تبلیغ
یاییلماجیلیق Yayılmaçılıq: توسعه طلبی
یونه تگی Yöntgi: سیاست
یونه تیم Yöntim: مدیریت
یوردام Yordam: تاکتیک
یوزلاشماق Yozlaşmaq: فاسد شدن
یئنجیل Yenici: مدرن